Úvod

Se sociálně patologickými jevy, jako je týrání, zanedbávání, šikanování nebo drogy (kouření) se mohou setkávat děti již v předškolním věku. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době předškolní docházky a poskytnout dětem potřebné informace formou, která je přeměřená jejich věku.

Vytýčení sociálně patologických jevů

Prevence sociálně patologických jevů představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- týrání a zanedbávání dětí
- drogové závislosti, alkoholismus, kouření
- šikanování, vandalismus a další formy násilného chování
- virtuální drogy (počítače, televize, video)
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus

Cíl minimálního preventivního programu

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí vůči sociálně patologickým jevům.
Je nutné analyzovat jedince, konkrétní sociální situaci dítěte. Naše škola se věnuje i dětem sociálně znevýhodněným, protože tuto skupinu chápeme jako velmi ohroženou. Nabízíme aktivity, kde se mohou uplatnit všechny děti.

Cíle primární prevence jsou dané podle aktuálních potřeb mateřské školy, reagují na aktuální stav pro daný školní rok a vytyčují záměr, kterého by škola měla dosáhnout. Pro tento rok je stanoveným cílem:

- **poskytování informací dětem týkající se zdraví, zdravého životního stylu, sociálně patologických jevů apod., a to vhodným způsobem.**

K prevenci sociálně patologických jevů je třeba přistupovat tak, aby se u dětí stala přirozenou součástí výchovy a vzdělání v mateřské škole. Z toho důvodu každý pedagogický pracovník dbá na to, aby uplatňovaná prevence sociálně patologických jevů u dětí byla prováděna komplexně, tj. ve všech oblastech, jichž se prevence sociálně patologických jevů u dětí dotýká:
Dítě a jeho tělo (oblast biologická)
Dítě a jeho psychika (oblast psychologická)
Dítě a ti druzí (oblast interpersonální)
Dítě a společnost (oblast sociokulturní)
Dítě a svět (oblast environmentální)
Tyto oblasti jsou dále rozvíjeny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předš. vzdělávání.

Klíčové kompetence zdravého životního stylu získané v předškolním věku jako prevence společensky nepřijatelných jevů a potřeby dítěte

Klíčové kompetence

- sebedůvěra, samostatnost a sebejistota
- podpora zkušeností, které poskytují potěšení a touhu účastnit se pohybových aktivit
- schopnost přizpůsobení se životu v sociální komunitě, vnímavý a otevřený vztah k okolnímu světu, schopnost přiměřeně kriticky myslet a rozhodovat se

- seberozvíjení
- motivace k aktivnímu poznávání a prožitkům
- rozvoj tvořivosti a estetického cítění
- systematický rozvoj dovedností, které vedou k osvojení zdravého životního stylu - zdravotní prevence

Září

Téma: HYGIENA

Cíl: Pochopení důležitosti dodržovat základní hygienická pravidla jako prevence nemocí a souvislosti s tím, co všechno nám může nemoc překazit (naše oblíbené činnosti, apod.).

- Dodržuji hygienu – myji se, čistím si zuby, sprchuji se.
- Myji si ruce před jídlem, po použití WC.
- Nikdy nejím neumyté ovoce.
- Nepiji vodu z neznámých zdrojů.

Nabídka činností

- jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemocí, nezdravých návyků a závislostí

Říjen

Téma: VÝŽIVA, ROSTLINY, POHYB

VÝŽIVA

Cíl: Seznámení se s potravinami, které jsou zdravé a nezdravé, a pochopení, že nejlepší je strava pestrá a vyvážená.

ROSTLINY

Cíl: Seznámení se s jedlými plody a léčivými bylinami, pochopení toho, že existují také plody

nejedlé a rostliny a plody jedovaté.

- Nesbírám plody a bobule, které neznám, mohl bych je zaměnit za jedovaté.
- Nesbírám neznámé houby.
- Nesbírám neznámé rostliny a ani se jich nedotýkám, mohly by být nebezpečné i na dotyk.

POHYB

Cíl: Pochopení tělesné zdatnosti jako faktoru, který podporuje zdraví a pochopení důležitosti pravidelného tréninku, zdůraznění toho, že sportovci dodržují životosprávu - nekouří, nepijí alkohol, neberou drogy.

Listopad

Téma: ZDRAVÍ

Cíl: Pochopení pojmu zdraví jako naprosté duševní, tělesné a sociální pohody.

Jak si můžeme zdraví podporovat a chránit:

- Nikomu nedovolím, aby mně trápil, dotýkal se mně, nebo mi ubližoval a ponižoval mě.
- Musím běhat, skákat, cvičit, abych se dobře vyvíjel, byl silný a zdravý.
- Musím jíst to, co je zdravé a mému zdraví prospěšné, sladkosti jsou pochutiny, které jím výjimečně.

Nabídka činností

- lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezónní činnosti, míčové hry apod.)
- zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- smyslové a psychomotorické hry
- vnímání svého „JÁ“, své osoby, rozvíjení schopností a možností, vyjadřování svých pocitů, potřeb a tužeb slovy, prosazování svých názorů a tolerování názorů druhých, uvědomění si potřeby bránit a chránit slabší, rozvíjení schopnosti slovy popsat jednotlivé části lidského těla, chápat odlišnosti a tolerovat nedostatky, uvědomění si nebezpečí při přeceňování vlastních možností a schopností

Prosinec

Téma: POPÁLENINY, OPAŘENINY

- Nikdy si nehraji se zápalkami.
- Manipulaci s elektrickými spotřebiči a s plynovým sporákem přenechám vždy dospělému.
- Nikdy se nedotýkat výbušnin a zbraní a okamžitě nález nahlásit na policii. V žádném případě si s ničím takovým nehraji a už vůbec nezapaluji. Mohlo by dojít k explozi a mě popálit.
- Dávám pozor na horkou vodu. Pokud se popálím nebo opařím, ihned to chladím v čisté studené vodě a zavolám dospělého.

Leden

Téma: AKOHOL, KOUŘENÍ, DROGY

ALKOHOL

Cíl: Zjistit znalosti dětí o alkoholu, resp. jejich zkušenosti s požíváním alkoholických nápojů, prohloubit a zvýšit jejich znalosti o negativním působení alkoholu – jak těsně po požití, tak i dlouhodobé zdravotní následky včetně závislosti na alkoholu, zdůraznění závislosti jako nemoci.

KOUŘENÍ

Cíl: Objasnění důvodů, proč lidé kouří, vysvětlení škodlivých důsledků kouření na lidský organismus, dlouhodobé zdravotní následky včetně závislosti, opět zdůraznění závislosti jako nemoci.

Nabídka činností

– tvorba správných postojů, rozpoznání rizikových situací, nácvik rozhodování, odmítání

DROGY

Cíl: Pochopení účinku různých rostlin a látek, které nám mohou uškodit. Pochopení zásady- brát jakékoliv léky jen na doporučení lékaře. Varování před nebezpečím sahání na pohozené injekční stříkačky a jehly – jediné správné řešení: zavolat dospělého člověka!

- Nikdy nejím sám žádné léky, ty může podávat pouze dospělý.
- Dávám pozor, abych si nespletl tabletky s bonbóny.
- Léky musí být uloženy na bezpečném místě, nejlépe v lékárničce.

Nabídka činností

– příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání

- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště emocí záporných, např. hněvu, zlosti, úzkosti apod.)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zlobu, údiv, vážnost apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

Únor

Téma: TÍSŇOVÁ VOLÁNÍ

- Poté, co se úraz stane, je potřeba zachovat klid, poskytnout první pomoc, vyhledat telefon a na příslušném tísňovém čísle co nejpřesněji oznámit všechny důležité informace (kdo volá, odkud, co se stalo, číslo zpět).
- Naučím se básničku: "150 hasiči, oheň jenom zasyčí, 155 doktor jede hned".
- Hasiči jedoucí k zásahu a děti na silnici.
- Co je to oheň "dobrý" a oheň "zlý", nalezené zápalky, hra se zápalkami.
- Co dělat, když na mně hoří oblečení, co dělat, když hoří doma, ve škole apod.
- Odkud hrozí nebezpečí, jak upozornit rodiče, učitele, příp. další osoby.
- Proč se při požáru neschovávat, proč se nevracet pro své věci.
- Jak se chránit před ohněm a kouřem, požární poplach ve škole, doma.

Nabídka činností

- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)
- poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní

jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím

- kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením
- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

Březen

Téma: OTRAVY

- Nikdy nepiji neznámou tekutinu, mohl bych se otrávit.
- V obalech od nápojů mohou mít rodiče přelité nebezpečné látky jako např. louh, hnojivo na květiny, líh nebo lampový olej. Tyto látky jsou po vypití velice nebezpečné a mohou způsobit i smrt dítěte. Je třeba je přechovávat mimo dosah malých dětí pečlivě uzavřené a označené.
- Též musíme dávat pozor na své mladší sourozence, pro ně mohou být tyto látky (a lampový olej zvlášť) velice lákavé. Po vypití je třeba nevyvolávat zvracení a okamžitě vyhledat lékaře.
- Pozor na neznámé rostliny a plody a na plody jedovaté a lehce zaměnitelné s jedlými (např. podobnost vraního oka čtyřlistého a rulíku zlomocného s borůvkou, jeřabiny s rybízem), pokud sním neznámou jedovatou rostlinu, mohu se otrávit - vždy sbírám jenom ty plody, o kterých bezpečně vím, že jsou jedlé. Některé jedovaté rostliny jsou nebezpečné pouze na dotek - např. bolševník.

Duben

Téma: NAŠE KRÁSNÁ ZEMĚ

Cíl: Vědět o různorodosti zemského povrchu, klimatu přírody, znát základní znalosti o Zemi, naučit se chránit přírodu a neničit ji.

Nabídka činností

- naučit se pojmenovat Slunce, Měsíc, planety, nebo alespoň se snažit mít povědomí o naší Zemi
- vědět jak Zemi pomáhat – úklid části lesa, třídit odpadky, sbírat starý papír, plastová víčka apod., povídat si o tom s dětmi
- mít povědomí, proč si dělají ptáci hnízda, pro koho, kteří ptáci a kde si ta hnízda

dělají, z čeho je dělají?

- líhnutí malých ptáčků z vajíček a umět pojmenovat zvířátka domácí, lesní a divoká
- Velikonoce – velikonoční zvyky, vejce, pomlázky…

Květen

Téma: NEBEZPEČÍ DOMA A VENKU

NEBEZPEČNÉ NÁLEZY VENKU

- Stříkačka, obvaz: "Nikdy se nedotýkat!, Nahlásit, aby se nikdo nezranil."
- Bonbóny: "Nikdy nejíst to, co někde najdu. Bonbóny jen od maminky."
- Granát, třaskavina, zbraň: "Nedotýkat se nikdy a okamžitě nahlásit na policii."
- Krabička od léků: "Nikdy nenecháváme na dosah malých dětí, mohly by léky sníst a otrávit se. Nikdy nejíme žádné léky, pokud je lékař nepředepíše právě nám a nedají nám je rodiče!"
- Láhev s neznámou tekutinou: "Nikdy nepijeme to, o čem si nejsme 100% jisti, že je to pitná voda. Neznámou tekutinu nikdy nelijeme do ohně, na tělo a nikdy k ní nečicháme."
- Imitace spadlého elektrického vedení: "Nikdy nesaháme, zavolám dospělého."
- Nůž: "Není na hraní, ani na házení, mohu se říznout nebo bodnout."
- Neznámý pes: "Nehladím ani neprovokuji, ani když má náhubek."
- Igelitový pytel: "Nikdy si ho nedáváme na hlavu, hlídáme zejména malé děti."

NEBEZPEČÍ DOMA

- Hrníček s kouřícím nápojem: "Pozor, je to horké, nedávat na kraj stolu, kde by to na sebe mohlo strhnout malé dítě. Pozor, nevylít to na sebe!"
- Pokojová rostlina: "Nejíst, mohla by být jedovatá."
- Léky: "Nikdy nejíme žádné léky, pokud nám je nedali rodiče!"
- Chemické přípravky: "Nikdy nepiji neznámou tekutinu, ani když je v láhvi od limonády - a je postavená např. v dílně nebo u květin - mohlo by tam být např. ředidlo nebo hnojivo."
- Stůl nebo skříňka s ostrými rohy: "V blízkosti ostrých rohů nikdy neběhám a dávám pozor, hlavně na malé děti, aby nenarazily hlavou na roh."
- Přívodní šňůra k elektrickému spotřebiči: "Za takovou šňůru nikdy netahám - mohla by na mě spadnout žehlička, nikdy do ní neřežu nožem nebo nestříhám nůžkami."
- Elektrická zásuvka: "Nikdy do ní nesahám mokrou rukou, nestrkám do ní žádné kovové předměty."

- Jehlice, nůžky: "Jsou na práci a ne na hraní, mohl bych se bodnout nebo si poranit oči."
- Nezajištěné okno: "Z okna se nevykláním, pád může být velmi nebezpečný. Okna by měla být zajištěná zvlášť kvůli malým dětem."
- Korálky: "Rozhodně je necucám ani nikam nestrkám, mohl bych se i udusit."

Červen

Téma: BEZPEČNOST

Cíl: Získávání dovedností a znalostí, jak přizpůsobit své chování s ohledem na předcházení úrazu sebe sama či jiné osoby. Dopravní výchova, osobní ochrany a prevence úrazů ve škole, v domácnosti, při sportu, při organizovaném i neorganizovaném trávení volného času. Částečné znalosti a dovednosti v poskytování první pomoci, včetně přivolání pomoci.

DOPRAVA

- V autě musíme vždy používat bezpečnostní pásy, děti do 12 let a do 150 cm musí jezdit v autosedačce.
- Je zapotřebí znát dopravní předpisy a zvládat dopravní situace, především přecházení silnice a pravidla o přednosti.

JÍZDA NA KOLE

- Na kole se smí bez doprovodu jezdit od 10 let.
- Nosit přilbu a chrániče je zcela běžné a velice potřebné. Nikdy nesmím vyjíždět bez ochranné cyklistické přilby, je dobré mít také rukavice.
- Než vyjedu, musím zkontrolovat: osvětlení a odrazky - je dobré upozornit na to, že jenom odrazky v žádném případě nestačí, dvě funkční nezávislé brzdy, blatníky a zvonek, je dobré mít také pumpičku, nářadí, láhev na pití.
- Přídavné tašky nikdy nepatří na řídítka, vždy jen na nosič.
- Když mě předjíždí auto, radši uhnu ke kraji silnice a dám si pozor na vítr od velkých nákladních aut. Když odbočuji, vždy musím ukázat rukou, na jakou stranu.
- Když jedu s kamarádem, nikdy na silnici nejedeme vedle sebe, ale vždy za sebou.
- Abych viděl a byl viděn, musím mít odrazky, světla a jasně barevné oblečení.
- Abych mohl zpomalit a zastavit, musím mít dvě na sobě nezávislé funkční brzdy.
- Aby o mně chodci věděli, musím mít zvonek. Abych mohl jezdit v dešti, musím mít blatníky.

Nabídka činností

- hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích,

kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat

Spolupráce s rodiči

Rodiče informováni o záměrech školního vzdělávacího programu, jehož nedílnou součástí je i primární prevence sociálně patologických jevů, na třídní schůzce a průběžně.

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

Oblast školství

-Pedagogicko-psychologická poradna

-vzdělávání pedagogů, kteří realizují preventivní aktivity ve škole, odborná práce s dětmi ohroženými sociálně patologickým vývojem

Oblast zdravotnictví

-dětský lékař

-spolupráce při realizaci protidrogové prevence

Oblast sociálních věcí

-sociální odbor, kurátoři

Policie ČR, Městská policie

-Služba kriminální policie – oddělení nezletilých

-využít lektorských služeb policistů v oblasti sociálně patologických jevů

Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání dětí po celou dobu docházky do mateřské školy. Účastní se ho pedagogové, děti, rodiče a odborníci. V rámci minimálního preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálně patologických jevů s výcvikem v sociálních dovednostech a osobnostním růstem dítěte. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky dětí, jinak bude jeho plnění formální.
Minimální preventivní program je dle potřeby upravován a doplňován.

Platnost od 1. 9. 2025
Vypracovala: Jana Vaňková, zástupce ředitele pro MŠ